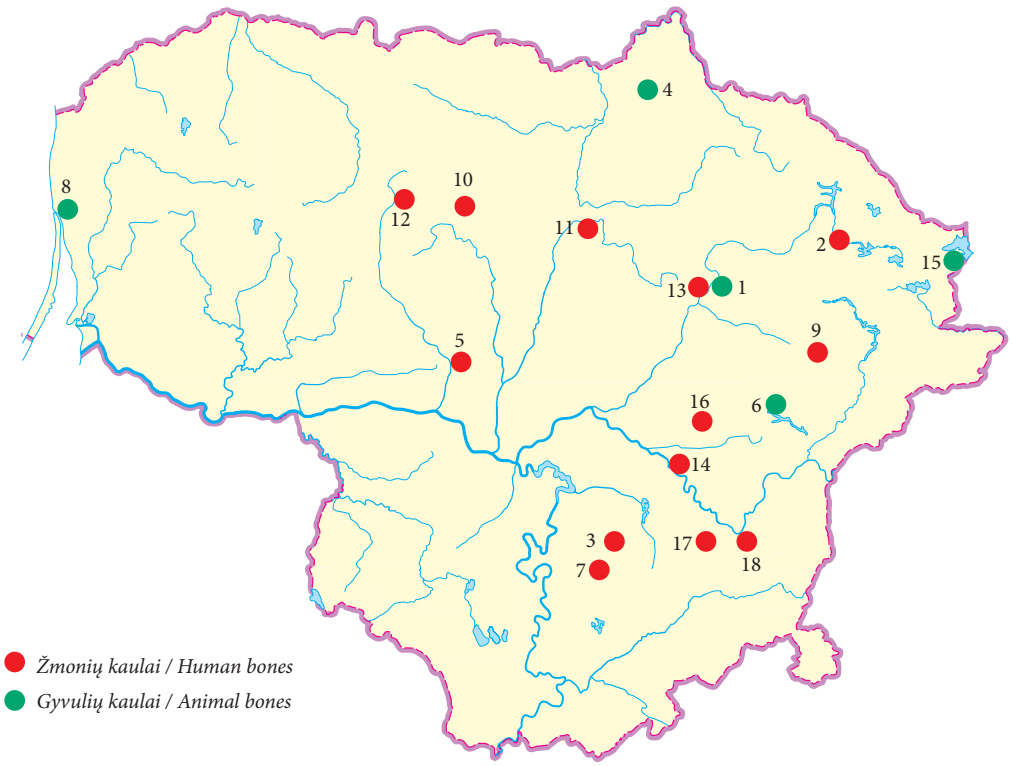
XIV. Archeologinės medžiagos tyrimai
Analyses of archaeological material

1. *Anykščiai*
2. *Antalieptė*
3. *Bajorai*
4. *Biržai*
5. *Daugėliškiai*
6. *Dubingiai*
7. *Jurgionys*
8. *Klaipėda*
9. *Labanoras*
10. *Mankiškiai*
11. *Panevėžys*
12. *Pašiaušė*
13. *Peniankos*
14. *Semeniškiai*
15. *Stabatiškės*
16. *Širvintos*
17. *Trakai*
18. *Vilnius*

Linas Daugnora, Vida Daugnorienė

Preliminarūs 2010 m. archeologinių kasinėjimų osteologinės medžiagos tyrimų rezultatai

2010 m. į LVA Osteologijos laboratoriją prie Anatomijos ir fiziologijos katedros pristatyti įvairių laikotarpių kaulai iš įvairių objektų. Archeologinių ekspedicijų metu iškasta kaulinė medžiaga saugoma LVA Osteologijos laboratorijos saugyklose. Žemiau pateikiama trumpa jos analizė.

Anykščių dvarvietė (G. Zabielos 2008 m. tyrinėjimai).

***Plotas 1**, kv. 1–3A–B, gylis 20–40 cm.* Iškasta 20 kaulų dalių ar jų fragmentų. Nustatyta 15 galvijui priskirtinų kojų vamzdinių kaulų. Dauguma kaulų skaldyti iš kūno pusės ar abiejų pusių ir turi įkartas. Galvijo juosmens slankstelis kirstas per sagitalinę plokštumą. Šiame plote iškasti ir 3 kiškio kaulai (MIS – 2). 2 kaulai nenustatyti.

***Plotas 1**, kv. 4–5A–B, gylis 20–40 cm.* Galvijo dubens kaulo dalis. Galvijo stipinkaulio kūno dalis (skelta). Galvijo stipinkaulio kūnas, distalinė epifizė atitrūkusi. Galvijo blauzdikaulio fragmentas, skaldytas.

***Plotas 1**, kv. 14–15A–B, gylis 25–40 cm.* Skaldytas galvijo dubens fragmentas. Šerno šlaunikaulio distalinė dalis (distalinė epifizė atitrūkusi, skaldytas).

Biržų pilies arsenalas (R. Songailaitės 2010 m. tyrinėjimai).

Plotas 5, pylimas. Galvijo kairės kojos petikaulio distalinės dalies fragmentas (kirstas skridinys); blauzdikaulio kūno fragmentas, kirstas per sagitalinę plokštumą (dvi dalys); riešo kauliukas.

Kiaulės viršutinio žandikaulio fragmentas; priekinis dantis. Kiaulės / šerno kairės kojos blauzdikaulio proksimalinė epifazė. Juosmens skyriaus slankstelio fragmentas; mentės fragmentas, 3 vamzdinių kaulų fragmentai; 4 šonkaulių fragmentai; kaukolės fragmentas; 10 smulkių kapotų fragmentų.

Dubingiai, Radvilų rūmai (A. Kuncevičiaus 2008 m. tyrinėjimai)**.**

Bokštelis / kalėjimas (?). Galvijo mentės fragmentas (degintas); alkūnkaulio kapotas (graužtas?) fragmentas; akiduobė; skersai ir išilgai kapota 1 kryžkaulio dalis; petikaulio kūno dalis (skaldyta, matosi įkartos); šonkaulio 2 kirstos dalys; dubens kaulo 2 fragmentai (MIS – 2); kairės kojos šlaunikaulio proksimalinė dalis; naga. Atrajotojo juosmens išilgai kirstas slankstelis (*processus transversus* kapotos); krūtinės slankstelio fragmentas (*processus spinosus* dalis); išilgai kirsta krūtinės slankstelio dalis (galvijo?); P_2. Kiaulės šonkaulio 2 fragmentai; dešinės kojos petikaulio kūnas (abi epifizės kirstos, gal laužtos); kairės kojos petikaulio kūnas ir distalinė dalis (kūnas kirstas, yra įkartų); kairės kojos petikaulio dalis (proksimalinė epifizė atitrūkusi, kūnas kirstas); kairės kojos alkūnkaulio 2 dalys (MIS – 2) su įkartomis; riešo kauliukas; atitrūkusi stipinkaulio distalinė epifizė; kairės kojos blauzdikaulio kūnas (graužtas?); I pirštakaulis. Avies / ožkos kaukolės fragmentas; dvigubas, pieninis dP_3; apatinio žandikaulio kairė pusė (M_1, M_2 neprasikalęs pro kaulą, dP_3 ir dP_4 pieniniam dančiui skirta vieta); kairės pusės dubens kaulo dalis *acetabulum* (kapota). Kiškio kaklo slankstelis; dubens kaulas, dešinė koja; stipinkaulis. Vištos *sternum*; alkūnkaulis; vištos (?) / vištinių šeimos dubens kaulo fragmentas. Žąsies plaštaka; 2 dešinės kojos šlaunikauliai (MIS – 2). Paukščio pastaibio dalis; blauzdikaulio fragmentas. Nenustatyti

fragmentai: 4 „aprūkę“ šonkaulių fragmentai; 2 vamzdinių kaulų fragmentai; vienas degintas vamzdinio kaulo fragmentas; 4 smulkūs kapoti fragmentai; dubens kaulo fragmentas; mentės fragmentas; šonkaulinės kremzlės fragmentas; šonkaulio fragmentas; juosmens slankstelio *processus transversus* (kirstas nuo slankstelio kūno); kapotas mentės fragmentas; *processus spinosus* kapotas fragmentas; 6 kapoti šonkaulio fragmentai; petikaulio fragmentas; 17 nenustatytų kapotų smulkių kaulų fragmentų.

Prie kontraforso 3. Galvijo šonkaulio dalis. Avies / ožkos kairės pusės apatinio žandikaulio fragmentas. Kiaulės krūminis dantis. Atrajotojo blauzdikaulio fragmentas (distalinė epifizė atitrūkusi); dubens kaulo dalis (kapota, kirsta – 2); mentės distalinė dalis (kapota, su įkartomis). Paukščio blauzdikaulio fragmentas. Nenustatyti 3 fragmentai.

Rūsys po skliautu. Galvijo naga; dešinės kojos kulnakaulis; mentės fragmentas; šonkaulio fragmentas, kapotas pagal puodą. Atrajotojo apatinio žandikaulio fragmentas. Kiaulės plaštakos dalis (distalinė epifizė atitrūkusi); kaukolės 2 fragmentai (MIS – 1). Žuvies *cleitrum* fragmentas. Žąsies petikaulio kūnas. Vištos šakutė; mentė; petikaulio dalis. Paukščio 2 fragmentai. Nenustatyti fragmentai: blauzdikaulio kūnas (distalinė epifizė atitrūkusi) (avies / ožkos?); 2 šonkaulio fragmentai (vienas kapotas); 2 nenustatyti smulkūs fragmentai.

Dubingiai (A. Kuncevičiaus 2009 m. tyrinėjimai).

Erkeris, *griuvenų sluoksnis, gylis apie 1 m.* Galvijo šonkaulių 2 fragmentai (vienas šonkaulis su keliomis smulkiomis įkartomis). Vištos šlaunikaulio proksimalinė dalis. Kiaulės šonkaulio dalis.

Laiptinė. Galvijo akiduobė (graužta?); naga; šonkaulio dalis, kapota pagal puodą. Avies / ožkos dešinės kojos blauzdikaulis. Vištos stipinkaulis; paukščio kaulų 3 fragmentai. Nenustatyti: 2 vamzdinių kaulų fragmentai, 5 šonkauliai (graužti ir kapoti, vienas su įkartomis).

Latrina, *kv. 29–30G–M*. Galvijo krūminis dantis; kairės kojos petikaulio kūnas (abi pusės kapotos); 2 šonkauliai, kapoti pagal puodą; naga. Atrajotojo viršutinio žandikaulio fragmentas; *os maleolare*.

Avies / ožkos dešinės kojos petikaulio dalis; kairės kojos petikaulio dalis (MIS – 2); blauzdikaulio kūnas (kapotas iš abiejų pusių); dešinės kojos petikaulio distalinė dalis. Kiaulės šonkaulių 3 fragmentai; dešinės kojos petikaulio kūnas; dešinės kojos blauzdikaulio kūnas ir distalinė dalis; dešinės kojos šlaunikaulio kūnas; kairės kojos kulnakaulis. Žąsies varnakaulis; dešinės kojos šlaunikaulis. Paukščio kaulų 2 fragmentai. Vamzdinio kaulo 2 kapoti fragmentai.

Latrina, *kv. 28G.* Galvijo 2 krūminiai dantys (premolarai); apatinio žandikaulio šaka (kirsta ir kapota, yra kelios įkartos); alkūnkaulio kapotas fragmentas; šonkaulio fragmentas; plaštakos kūnas. Atrajotojo kaukolės fragmentas; *axis* (II kaklo slankstelio) fragmentas; 2 šonkauliai; kairės kojos blauzdikaulio distalinė dalis (skelta nuo kūno pusės). Briedžio juosmens slankstelis (abu diskai atitrūkę, skersinės ataugos kirstos). Kiaulės kairės kojos alkūnkaulis; kairės kojos kulnakaulis; I pirštakaulis; pėda (matyti distalinė epifizės siūlė); paršelio *axis* (ašinis) fragmentas; apatinio žandikaulio dalis (jauno amžiaus, pieniniai dantys); II pirštakaulis (jauno amžiaus); šeivikaulis; šonkaulio dalis. Avies / ožkos kairės kojos stipinkaulio dalis; VI kaklo

slankstelis (užpakalinė dalis kirsta išilgai); 1 šonkaulis. Mėsėdžio (šuns?) dešinės kojos blauzdikaulio kūnas ir proksimalinė dalis; plaštaka. Žiurkės 2 blauzdikauliai (dešinė ir kairė koja); 2 šlaunikauliai (abu kairės kojos) (MIS – 2). Paukščio šonkaulio dalis; dubens kaulo fragmentas; šlaunikaulio 3 fragmentai. Žąsies dešinės kojos petikaulio proksimalinė dalis; 2 varnakauliai (MIS – 2); blauzdikaulis; 2 šlaunikauliai; 2 mentės; stipinkaulio distalinė dalis. Vištos stipinkaulis; varnakaulis; 2 petikauliai (abu kairės kojos); 1 plaštaka. Lydekos 4 kaulai. Nenustatyti fragmentai: kairės kojos blauzdikaulio kūnas (distalinė epifizė atitrūkusi); šonkaulių 6 fragmentai (1 kapotas); šonkaulio fragmentas (graužtas / kramtytas mėsėdžio); vamzdinio kaulo fragmentas; nenustatyti 3 kapoti smulkūs fragmentai.

Perkasos 2, 7. Galvijo viršutinio žandikaulio 2 dalys su dantimis; akiduobė; dešinės kojos šlaunikaulis, kapotas iš abiejų pusių; krūtinkaulio kapota dalis. Avies / ožkos kairės pusės apatinis žandikaulis su pro kaulą prasikalusiu M_1 (dP_3, dP_4); iš abiejų pusių kapotas petikaulio kūnas; šonkaulis (distalinėje dalyje, jungtyje su kremzle, patologija); šonkaulis. Atrajotojo mentės dalis; kaukolės fragmentas (*os frontale*); kirsta *processus transversus* atauga; dešinės kojos blauzdikaulio atitrūkusi distalinė epifizė; mentės skaldytas fragmentas. Kiaulės 2 šonkauliai; I pirštakaulis. Žąsies kairės kojos petikaulio dalis. Vištos kairės kojos petikaulis, vištinių šeimos varnakaulis, vištinių šeimos mentė, vištinių šeimos stipinkaulis.

Perkasa 28. Galvijo šonkaulių 3 fragmentai; juosmens slankstelio *processus spinosus*. Kiaulės kairės kojos petikaulis; 4 šonkauliai; 4 juosmens slanksteliai (tarp jų 1 *processus spinosus*); kaklo slankstelis; plaštaka. Jauno paršiuko kaklo slankstelis, juosmens slankstelis, 2 dubens kaulo fragmentai, 3 blauzdikauliai su atitrūkusiomis epifizėmis (2 dešinės ir 1 kairės kojos), dešinės kojos petikaulis (abi epifizės atitrūkę), dešinės kojos šlaunikaulis (abi epifizės atitrūkę), stipinkaulio fragmentas, 2 plaštakos (distalinė epifizė atitrūkusi), 4 šonkaulių fragmentai (MIS – 2).

Žąsies krūtinkaulio dalis; kairės kojos petikaulio proksimalinė dalis; stipinkaulio fragmentas. Vištos krūtinkaulio fragmentas. Paukščio krūtinkaulio fragmentas. Vamzdinio kaulo 2 fragmentai. Lydekos kaukolės fragmentas. Šuns plaštaka.

Plotas 1. *Cyprinidae* šeimai priklausantys žvynai.

Plotas 5, *kv. 13–14D–S, juodos žemės sluoksnis.* Galvijo kairės kojos alkūnkaulio proksimalinė dalis (gumburas kirstas); pamatinė *os occipitale* dalis; plaštakos / pėdos skridinio dalis (atitrūkusi?); mentės fragmentas; 2 krūminiai dantys; riešo kauliukas; šonkaulis. Avies / ožkos *processus spinosus*; plaštakos / pėdos skridinys (atitrūkęs?); *dens incisive*. Kiaulės dešinės kojos mentė; dešinės kojos alkūnkaulis (gumburas graužtas?); dP_4 pieninė apatinio žandikaulio dalis; *dens incisivi*; pirštakaulis II. Kiškio (triušio?) apatinio žandikaulio dešinės pusės dalis. Vištos šlaunikaulio distalinė dalis; mentė. Paukščio šlaunikaulis, nenustatyti 2 fragmentai. Žuvies priekinis žandikaulio kaulas *premaxilare*, ešerys. Nenustatyti fragmentai: 7 vamzdinių kaulų kapoti fragmentai; 3 mentės fragmentai; 9 kirsti šonkaulių fragmentai.

Rūmų išorė, *kv. 28–30C–D.* Galvijo 4 šonkauliai. Atrajotojo kaklo slankstelio kūnas; juosmens slankstelio *processus spinosus* (kirstas); kairės pusės apatinio žandikaulio šakos kapota dalis. Avies / ožkos M_3; dešinės pusės mentė; kairės kojos petikaulio dalis; *processus*

spinosus (kapotas). Kiaulės / šerno kairės pusės apatinis žandikaulis (M_3 prasikalęs pro kaulą, smakrinė dalis kirsta); kairės kojos blauzdikaulio kūnas (kapotas); dešinės kojos blauzdikaulio kūnas; alkūnkaulio dalis; kairės pusės mentės 2 fragmentai; 2 šonkauliai. Lydekos dantikaulis *os dentale*. Žiurkės kaukolės dalis. Paukščio šonkaulio dalis; kaulo fragmentas. Nenustatyti fragmentai: 2 slankstelio fragmentai; dešinės kojos blauzdikaulio dalis; 8 skaldyti fragmentai.

Rūmų PR kampas, *kv. 20–30A–B, griuvenų sluoksnis.* Galvijo petikaulio dalis, kapota iš abiejų pusių. Atrajotojo dubens kaulo fragmentas. Avies / ožkos plaštakos distalinė dalis; stipinkaulio kūnas, kapotas iš abiejų pusių (kramtymo žymės (žiurkės?)). Stirnos (?) dešinės kojos blauzdikaulio kūnas ir distalinė dalis (siūlė matosi ties distaline dalimi, Bd 2,28). Vištos kairės kojos petikaulis; alkūnkaulis; 2 kairės ir dešinės kojų blauzdačiurniai. Vištinių šeimos atstovo blauzdačiurnis. Žąsies sparno pirštakaulis. Lydekos *cleitrum*. Naminių gyvulių šonkaulių kapoti fragmentai (kūno dalys); atrajotojo mentės kapotas fragmentas. Vamzdinio kaulo kūnas, kapotas iš abiejų pusių. Smulkūs kapoti vamzdinių kaulų 3 fragmentai. Nenustatyti vamzdinių kaulų 3 fragmentai.

Rūmų P siena, *kv. A27, griuvenų sluoksnis.* Kiaulės stipinkaulio kūnas (distalinė epifizė atitrūkusi).

Rūmų P siena, prie rūsio 2 švieslangio, *kv. 13–18B–C, juoda žemė ties įžemiu.* Vamzdinio kaulo kapotas fragmentas. Kiaulės ilties 2 dalys. Jauno amžiaus paukščio stipinkaulio kūnas. Žuvies kaulas *preoperculum*; ešerys. Šonkaulio 2 fragmentai. Smulkiai kapoti vamzdinio kaulo 3 fragmentai.

Rūsys 2, *griuvenų sluoksnis.* Galvijo kapota mentės dalis. Avies / ožkos raginė atauga (jauno amžiaus).

Šurfas 2. Galvijo šonkaulio proksimalinė dalis; šonkaulio fragmentas. Atrajotojo juosmens slankstelio dalis. Avies / ožkos stipinkaulio kūnas (kirstas, įkartos). Kiaulės ilties dalis. Vištos petikaulio dalis. Nenustatyti 2 fragmentai.

Šurfas 17, *gylis 50 cm.* Galvijo *os incisivum*; priekinis dantis. Kiaulės petikaulio kūnas (kirstas iš abiejų pusių); ilties fragmentas; II pirštakaulis. Avies / ožkos petikaulio kūnas, kapotas iš abiejų pusių. Atrajotojo pėdos kaulo fragmentas. 6 skaldyti vamzdinių kaulų fragmentai.

Tarp 1 ir 2 kontraforsų, *kv. 20–21E–F, gylis 85 cm.* Arklio kairės kojos plaštakos proksimalinė dalis. Avies / ožkos kairės kojos plaštaka; 1 šonkaulio fragmentas. Galvijo šonkaulio 2 fragmentai. 2 nenustatyti vamzdinio kaulo fragmentai.

Tarp 2 ir 3 kontraforsų, *kv. 13–16B–D, gylis 85 cm.* Galvijo kairės kojos petikaulio kūnas (be abiejų epifizių); šonkaulio dalis, kapota pagal puodą; dešinės kojos pėda. Avies / ožkos dešinės kojos mentė (graužta ir gumburas kirstas); šonkaulio fragmentas. Nenustatyti fragmentai: kapota mentės dalis; 10 smulkių kapotų vamzdinių kaulų fragmentų.

Tarp 2 ir 3 kontraforsų, *kv. 17–18D–E, gylis 70 cm, juoda žemė.* Galvijo 2 *os incisivum* (dešinės ir kairės pusės); kaukolės fragmentas; šonkaulio 1 fragmentas. Avies / ožkos šlaunikaulio atitrūkusi galvutė; I pirštakaulis; šonkaulių 2 fragmentai; atitrūkęs plaštakos / pėdos skridinys. Atrajotojo vamzdinių kaulų 2 fragmentai (kapoti, vienas kirstas pakartotinai iš vidinės pusės kaip ir Klaipėdos pilies medžiagoje); atrajotojo dubens kaulo dalis (kapota, kirsta). Kiaulės blauzdikaulio kūnas (ka-

potas ir graužtas iš proksimalinės pusės); kiaulės (iki 1 mėn. amžiaus) 2 šlaunikauliai (dešinės ir kairės kojos) bei dubens kaulo fragmentas; atskiras dP_4; kiaulės šonkaulio proksimalinė dalis. Mėsėdžio dešinės kojos blauzdikaulio proksimalinė dalis. Žuvies kaulo fragmentas. Šonkaulių 2 fragmentai; vamzdinių kaulų kapoti 6 fragmentai. Nenustatyta 10 smulkių kapotų fragmentų.

Virtuvės Š siena, *kv. 24–25O–P, juoda žemė.* Galvijo slankstelio kūnas (kapotas skersai, abu diskai atitrūkę); iš abiejų pusių kapota blauzdikaulio kūno dalis; I pirštakaulis; šonkaulio 2 dalys. Briedžio apatinio žandikaulio dešinės pusės šaka. Atrajotojo kairės kojos mentės dalis (kapota iš abiejų pusių); kapoto blauzdikaulio kūno dalis ir proksimalinė dalis; to paties atrajotojo 2 dubens kaulo fragmentai (ryškiai matyti kapojimo žymės); juosmens slankstelio viršutinė dalis (kapota, kirsta); krūtinės slankstelio *processus spinosus*. Avies / ožkos kaukolės dalis; krūtinės slankstelis (abu diskai atitrūkę); kairės kojos mentės dalis; krūtinės slankstelio keterinė atauga; juosmens slankstelio *processus transversus*. Kiaulės kaukolės fragmentas; dešinės kojos kulnakaulis (gumburas atitrūkęs); mentės kapota dalis; apatinio žandikaulio kirsta dalis; šlaunikaulio kūnas (iš abiejų pusių kirstas). Ešerio *cleitrum*. Gulbės mentės fragmentas. Paukščio vamzdinio kaulo dalis su šuns kandimo žymėmis. Jauno gyvulio blauzdikaulio dalis; 2 šonkaulių fragmentai; šonkaulio dalis su šuns kandimo žymėmis.

Virtuvės Š siena, *kv. 24–26O–P, juoda žemė.* Galvijo petikaulio skaldyta kūno dalis. Lydekos (*Esox lucius*) dantikaulis. Mentės iš abiejų pusių kapotos 2 dalys. Kiaulės šonkaulis (proksimalinėje dalyje yra įkarta). Šonkaulio fragmentas. Avies / ožkos (?) dubens kaulo kapota dalis, 2 smulkūs kapoti fragmentai.

Dubingiai (A. Kuncevičiaus 2010 m. tyrinėjimai).

Laiptinė, *kv. 16–181–J, virš slenksčio, juoda žemė.* Galvijo apatinio žandikaulio premolarai P_2, P_3 (trinti). Atrajotojo vamzdinio kaulo fragmentas. Vištos kaklo slankstelis; plaštaka. 7 nenustatyti smulkūs kapoti fragmentai.

Laiptinė, *kv. 16–18H–J, juoda žemė virš slenksčio.* Galvijo apatinio žandikaulio krūminis dantis; šonkaulio fragmentas. Lydekos slankstelio fragmentas. Nenustatytas kapotas vamzdinio kaulo fragmentas.

Laiptinė, *kv. 16–18I–J, gylis apie 10 cm, virš slenksčio, juoda žemė.* Arklio kairės kojos mentė (gumburas graužtas); 3 šonkauliai (kūnas, abu galai kirsti). Kiaulės šonkaulio kūnas (abu galai kapoti / graužti). Lydekos kaukolės kaulas, krūtinės slankstelio *processus spinosus* (graužtas). Paukščio kaulo fragmentas; 2 nenustatyti smulkūs fragmentai.

Rūsys 2, *griuvenos.* Arklio kairės kojos blauzdikaulio kūnas (kapotas) ir distalinė dalis; dešinės kojos mentės proksimalinė dalis; šonkaulio dalis; šlaunikaulio kūnas; kairės kojos šlaunikaulio kūnas (kapotas iš abiejų pusių); 5 šonkaulių kūnai; grifelinis kauliukas (plaštaka / pėda); 2 II pirštakauliai; I pirštakaulis. Galvijo šlaunikaulio proksimalinė dalis; 2 šonkaulių kūnai (skaldyti pagal puodo plotį); 3 šonkaulių fragmentai (vienas kapotas); blauzdikaulio kūnas (kapotas iš abiejų pusių); dešinės kojos mentė, kirsta ties *spina scapula* (kapota); atitrūkusi petikaulio proksimalinė epifizė; *acetabulum* 3 fragmentai; slankstelio 2 fragmentai; apatinio žandikaulio šaka; kairės kojos *os tarsi centroquartale*; dešinės kojos plaštaka; jauno amžiaus (2–3 mėn.) veršiuko plaštaka (distalinė epifizė atitrūkusi); kirstas šonkaulis; šlaunikaulio fragmentas; 2

acetabulum; kapotas mentės fragmentas; kairės kojos petikaulio distalinė dalis (kapota); 5 kapoti šonkaulio fragmentai (vienas kramtytas); kirstas krūtinės slankstelio *processus spinosus*; skersai kirstas kaklo slankstelis; 2 pavieniai krūminiai dantys; dešinės kojos dilbio kaulo kapota ir kirsta dalis; uodegos slankstelis; dubens kaulo fragmentas (kapotas nuo dubens pusės ir graužtas nuo *tuber coxae* pusės); 2 krūtinės slanksteliai su atkirstais *processus spinosus*; krūtinės slankstelis, kurio abu diskai atitrūkę; krūtinės slankstelio *processus spinosus*; 3 kirsti šonkaulio fragmentai; I pirštakaulis; 2 II pirštakauliai; 2 nagos; atkirsti krūtinės skyriaus *processus spinosus*; kirstas kaklo slankstelis (likusi apatinė dalis, diskai atitrūkę); naga; krūtinės slankstelio priekinė dalis; kaklo slankstelis (matosi užpakalinio disko siūlė); dešinės kojos blauzdikaulio skaldytas fragmentas; dešinės kojos stipinkaulio kūnas (kapotas iš abiejų pusių); stipinkaulio proksimalinė dalis (skelta išilgai); viršutinio žandikaulio fragmentas; kapota krūtinės slankstelio dalis; 10 kirstų šonkaulio fragmentų; šlaunikaulio fragmentas; I pirštakaulis. Avies / ožkos kairės kojos stipinkaulio dalis (kapota nuo kūno); kairės kojos pėda; kairės kojos stipinkaulis (distalinė dalis kirsta); juosmens slankstelis; dešinės pusės apatinis žandikaulis; mentės fragmentas; dubens kaulo dalis; kairės kojos mentės dalis; dubens kaulo dalis su kandimo žymėmis; dubens kaulo fragmentas; krūtinės slankstelio *processus spinosus* 2 dalys; 2 kirsti blauzdikaulio kūnai; kirstas stipinkaulio kūnas; kairės kojos dilbio kaulai (distalinė dalis); jauno gyvulio mentės fragmentas; kairės kojos apatinis žandikaulis su visais krūminiais dantimis (šaka kirsta); krūtinės slankstelis (abu diskai atitrūkę); dešinės kojos mentės dalis; dešinės kojos petikaulio kūnas ir distalinė dalis. Atrajotojo kirstas kaklo II slankstelis; 2 mentės fragmentai; 2 kapoti mentės fragmentai; krūtinės slankstelio dalis; 3 skaldyti šonkaulio kūnai; blauzdikaulio kūnas (kapotas iš abiejų pusių ir dar skelta dalis); blauzdikaulio kūnas (kapotas iš abiejų pusių); blauzdikaulio kūnas ir distalinė dalis (kapoti); skaldytas blauzdikaulio fragmentas; krūtinės slankstelis (kapota dorsalinė dalis); 3 mentės fragmentai (MIS – 3). Briedžio krūtinės slankstelis (keterinė atauga, kapota). Kiaulės skeltas petikaulio kūnas; apatinis žandikaulis su M_3 (nutrintas, iki 36 mėn. amžiaus); apatinio žandikaulio dešinė pusė; apatinio žandikaulio fragmentas; apatinis žandikaulis su dP_3 (dvigubas); 2 mentės fragmentai; plaštaka (distalinė epifizė atitrūkusi); petikaulio kūnas; kaukolės fragmentas; dešinės kojos petikaulis (nuo kūno kirstas); stipinkaulio kūnas (distalinė epifizė atitrūkusi); kairės kojos šlaunikaulio kūnas (jauno amžiaus); kairės kojos blauzdikaulio kūno dalis (kapota); dešinės kojos blauzdikaulio kūnas (abi pusės kirstos); 2 kapoti šonkauliai; iš visų pusių kapota klubaduobė; kairės kojos šlaunikaulio kūnas ir distalinė dalis. Kiškio kaukolės fragmentas su dantimis; dešinės pusės apatinis žandikaulis; viršutinio žandikaulio fragmentas; apatinis žandikaulis; kairės kojos stipinkaulio distalinė dalis; 3 alkūnkauliai (2 kairės kojos ir 1 dešinės kojos); alkūnkaulis, kurio abi epifizės atitrūkę; kirstas petikaulio kūnas; šlaunikaulio kūnas (proksimalinė ir distalinė dalys graužtos). Mėsėdžio (šuns) blauzdikaulio proksimalinė dalis. Anties kaukolės dalis; krūtinkaulis. Žąsies 2 kairės kojos petikauliai; 2 dešinės kojos petikauliai; blauzdikaulis; petikaulio proksimalinė dalis; 2 plaštakos (abi kairio sparno); kairio sparno stipinkaulis; dešinės kojos pastaibis; *furcula*. Vištos alkūnkaulis;

pastaibis; kairės kojos petikaulis; plaštaka; 4 krūtinkauliai; dešinės kojos šlaunikaulis; krūtinkaulis. Gaidžio kairės kojos pastaibis. Nenustatyti 8 paukščių fragmentai. Nenustatyti fragmentai: vamzdinių kaulų 14 fragmentų; slankstelių 2 fragmentai; kaukolės fragmentas; 2 kapoti kaukolės fragmentai; blauzdikaulio 3 dalys (viena kirsta); šlaunikaulio kūnas (kirstas iš abiejų pusių); šonkaulių 32 fragmentai; 19 kapotų šonkaulių fragmentų; 14 smulkių nenustatytų fragmentų.

Rūsys 2, krosnis, *kv. 19H.* Kiaulės blauzdikaulio kūnas ir distalinė dalis (distalinė epifizė atitrūkusi); šonkaulio proksimalinė dalis (kūnas laužtas, galvutė atitrūkusi); krūtinkaulio 2 fragmentai.

Klaipėdos piliavietė (G. Zabielos 2007 m. tyrinėjimai).

Plotas 2, *kv. 2–5A–B, gylis 2,5–2,7 m.* Galvijo šonkaulio kirsta dalis. Kiaulės šlaunikaulis be abiejų epifizių. Žąsies šlaunikaulis. Nenustatytas 1 fragmentas.

Plotas 7*, gylis 1–1,2 m.* Galvijo šonkaulis, pėdos kūnas. Kiaulės plaštaka (II arba VI). Briedžio plaštakos distalinė dalis (įkartos), tarpinis žandikaulio kaulas. Stirnos pėdos ir dilbio kaulo atitrūkusi distalinė dalis (skelta). Nenustatyti: šonkaulio kūnas, vamzdinio kaulo fragmentas.

Klaipėdos piliavietė (G. Zabielos 2009 m. tyrinėjimai).

Plotas 1*, gylis 1,7–2,3 m.* Rastos 7 galvijo kaulų dalys: kairės pusės apatinio žandikaulio dalis su M_3, kirstas slankstelio fragmentas bei šonkaulio dalis. Atidalinta mentės atauga. Skaldytas dešinės priekinės kojos stipinkaulis ir užpakalinės kairės kojos šlaunikaulis. Kiaulės blauzdikaulio distalinė epifizė. Išilgai skelta arklio plaštakos distalinė dalis. Šerno / kiaulės pėdos proksimalinė dalis. 2 šonkaulių fragmentai.

Plotas 1, *gylis 1,85–2,2 m.* Nustatyta 11 galvijo kaulų, vamzdiniai kaulai kirsti iš vienos ar abiejų pusių. MIS – 2. Nustatytas avies / ožkos akiduobės fragmentas, blauzdikaulio kūnas ir distalinė dalis, I pirštikaulis. Kiaulei priskirti 6 kapoti su įkartomis kaulai, MIS – 2. Viena blauzdikaulio dalis kapota distaline dalimi priskirta šernui. Kastame plote rasti: arklio kanopa (šoninėse dalyse išbujojęs audinys), šuns dubens kaulas (dešinės kojos) ir briedžio I pirštikaulis su daugybe įkartų. 3 kapoti vamzdinio kaulo fragmentai bei krūtinės slankstelio dalis.

Plotas 2*, Š dalis, gylis 70–120 cm.* Galvijo viršutinio žandikaulio krūminis dantis, mentės fragmentas, kairės kojos stipinkaulio kūnas su kirtimo iš abiejų pusių žymėmis, dešinės kojos pėdos kaulo proksimalinė dalis su kirtimo žymėmis. Kiaulės stipinkaulio kūnas, abi epifizės atitrūkusios. Ožio raginė atauga, kirsta. Avies / ožkos dešinės kojos pėdos proksimalinė dalis, kirsta. Vištos dešinės kojos šlaunikaulis, 4 kapoti šonkaulio fragmentai.

Plotas 2, *gylis 1,2–1,6 m.* Kiaulės / šerno blauzdikaulio ir šeivikaulio sąauga distalinėje dalyje (reta patologija).

Plotas 2, *gylis 1,6–1,9 m.* Galvijo dilbio kaulo skaldytas fragmentas (dešinė koja).

Plotas 2*, gylis 1,6–2,4 m.* Atrajotojo mentės fragmentas.

Plotas 2, *gylis 1,7 m.* Kiaulės plaštakos antrasis kauliukas.

Plotas 2, *gylis 1,85 m.* Šuns blauzdikaulis (*tibia*).

Plotas 2, *gylis 1,9–2,1 m.* Galvijo kirstas šonkaulis. Avies / ožkos petikaulio dalis (kairė koja). Nenustatytas mentės fragmentas ir smulkus kaulo fragmentas.

Plotas 2, *gylis 2 m.* Galvijo krūtinės slankstelio kūnas (abu diskai atitrūkę) ir kirstas šonkaulis. Briedžio mentės dalis ir antrasis

pirštakaulis. Atrajotojo skaldytas blauzdikaulio kūnas, 9 smulkūs šonkaulių fragmentai.

Plotas 2, *gylis 2,1 m.* Galvijo šonkaulio fragmentas. Arklio dešinės kojos dilbio kaulo dalis (2 dalys atskirai, MIS – 1). Kiaulės blauzdikaulio kūnas (dešinė koja), nenustatytas vamzdinio kaulo fragmentas.

Plotas 2, *gylis 2,2 m.* Galvijo klubaduobės fragmentas. Arklio priekinio danties dalis. Kiaulės šlaunikaulio kūnas (dešinė koja, distalinė epifizė atitrūkusi), nenustatytas dubens kaulo fragmentas.

Plotas 2, *gylis 2,4 m.* Galvijo šonkaulio dalis. Avies / ožkos stipinkaulio kūno dalis (kairė koja). Kiaulės stipinkaulio proksimalinė dalis (kairė koja). Kiškio šeivikaulis. Briedžio pirmasis pirštikaulis su įkartomis. Atrajotojo mentės dalis, skaldyta, su įkartomis. 6 nenustatyti fragmentai

Plotas 3, *gylis 60–80 cm.* Skaldyti su įkartomis įvairių gyvūnų kaulų fragmentai, tarp kurių: 126 galvijui priskirti kaulai (MIS – 4, vienas jaunas, iki 1 m. amžiaus, kiti suaugę). Avies / ožkos nustatytas 21 kaulas ir ožio raginė atauga (MIS – 2). Kiaulei priskirti 22 kaulai (MIS – 2). Arkliui priskirti 2 kaulai ir lydekai – 4 slanksteliai. Nenustatyti 53 smulkūs kapoti fragmentai.

Plotas 4, *gylis 1,7 m.* Galvijo alkūnkaulio kūno dalis (kirsta).

Plotas 4, *gylis 1,7–2,4 m.* Galvijo priekinio danties fragmentas ir dubens kaulo fragmentas. Avies / ožkos apatinio žandikaulio dešinės pusės šaka ir pjautas stipinkaulio kūnas. Kiaulės dubens kaulo fragmentas ir pėdos kūnas (distalinė epifizė atitrūkusi). Mėsėdžio alkūnkaulio fragmentas. Šonkaulių fragmentai – 9. Paukščio blauzdikaulio fragmentas. Nenustatyti fragmentai – 2.

Plotas 4, *gylis 2 m.* Galvijo šonkaulio dalis (galvutė atitrūkusi).

Plotas 5, *gylis 60–80 cm.* Galvijo šonkaulio 2 dalys, kairės kojos sveika pėda, petikaulio skaldytas kūnas, kairės kojos blauzdikaulio distalinė skaldyta dalis, plaštakos dalis, blauzdikaulio dalis, plaštakos kūnas ir proksimalinė dalis (dešinė galūnė kirsta). Avies / ožkos apatinio žandikaulio dalis, suaugusio gyvulio kairės pusės pėdos kūnas, dešinės pusės apatinis žandikaulis (P_3 kalasi pro kaulą, P_2 kalasi pro kaulą, yra įkartų), šonkaulio 2 dalys. Kiaulės stipinkaulis, kairės kojos kūnas ir proksimalinė dalis, juosmens slankstelis, kirstas. Šuns kairės kojos šlaunikaulio proksimalinė dalis. Nenustatyti: šlaunikaulio skaldytas fragmentas, vamzdinio kaulo 3 fragmentai.

Plotas 5, *gylis 70–80 cm.* Galvijo kairės kojos kirstas kulnikaulis, kairės kojos šokikaulis, *acetabulum* (dešinė pusė, sukaulėjęs dubens raištis). Avies / ožkos apatinio žandikaulio dešinė pusė (suaugusio gyvulio). Arklio pirmasis pirštakaulis.

Plotas 5, *gylis 1,3–1,6 m.* Galvijo plaštaka (distalinė dalis, dešinė galūnė). Avies / ožkos apatinio žandikaulio kairė pusė su dP_3 ir 4 M_2 (mažai trintas).

Plotas 5, *gylis 1,6–2,1 m*. Galvijo petikaulio kūno skaldyta dalis.

Plotas 5, *gylis 1,6–2,4 m.* Atrajotojo blauzdikaulio fragmentas.

Plotas 5, *gylis 1,7 m.* Avies / ožkos juosmens slankstelis (abu diskai atitrūkę).

Plotas 5, *gylis 1,8–2,1 m.* Galvijo klubaduobės dalis.

Plotas 5, *gylis 1,9–2,1 m.* Avies / ožkos dešinės kojos šlaunikaulio proksimalinė dalis, blauzdikaulio fragmentas.

Plotas 5, *gylis 2 m.* Galvijo kaklo slankstelis, skaldytas, pirmasis pirštakaulis. Kiaulės šlaunikaulio kūnas.

Klaipėdos piliavietė (G. Zabielos 2010 m. tyrinėjimai).

***Plotas 1**, gylis 3,3 m.* Galvijo pėdos skridinio kirsta dalis. Avies / ožkos dešinės kojos blauzdikaulio kirsta distalinė dalis. Kapoti vamzdinių kaulų fragmentai – 4. Šonkaulio dalis. Nenustatyti kaulų fragmentai – 4.

***Plotas 1**, gylis 3,8 m.* Galvijo I pirštakaulis (graužtas žiurkių ar pelių), šlaunikaulio kūno dalis, kapota iš abiejų pusių. Atrajotojo juosmens slankstelio fragmentas, kapotas. Vištos petikaulis, dešinė koja. Dubens kaulo fragmentas, stipinkaulio dalis, kapotas vamzdinio kaulo fragmentas.

***Plotas 3**, gylis 70–90 cm.* Stumbro juosmens slankstelio skersinės ataugos (kirstos). Dešinės pusės *processus articularis cranialis* (uždegiminis procesas). Tauro dešinės kojos plaštaka. Tauro / buliaus petikaulio kūnas ir distalinė dalis, kūnas kirstas. Tauro šonkaulių 2 fragmentai, abu kirsti. Galvijo dešinės kojos pėdos kūno dalis, kapota iš abiejų pusių. Galvijo 3 šonkaulių fragmentai. Buliaus / tauro I pirštakaulis su įkartomis dorsalinėje pusėje. Kiaulės šonkaulio 1 fragmentas. Kiaulės šlaunikaulio proksimalinė dalis. Šerno plaštaka, distalinė epifizė atitrūkusi. Šuns plaštakos kaulas. Atrajotojo pėdos distalinė dalis, kirsta skersai. Atrajotojo pėdos fragmentas (distalinė dalis). Višta – *tibiotarsus* (dešinė koja).

***Plotas 3**, gylis 1,4 m.* Galvijo dešinės kojos kirsta mentės dalis, šlaunikaulio dalis, dešinės kojos plaštaka, skersai kirstas krūtinės slankstelis, 3 šonkaulių fragmentai. Atrajotojo apatinio žandikaulio kapota dalis su įkartomis, naga, stipinkaulio 2 kirstos dalys. Avies / ožkos dešinės kojos plaštaka. Kiaulės kairės kojos alkūnkaulis (gumburas atitrūkęs), šokikaulis, plaštakos distalinės 2 kirstos dalys, šlaunikaulio kūno dalis. Nenustatyti fragmentai: šonkaulių 3 fragmentai, alkūnkaulio dalis, skaldyti vamzdinių kaulų 6 fragmentai.

***Plotas 3**, gylis 1,5 m.* Galvijo VI kaklo slankstelis (kirstas skersai); dešinės kojos kulnakaulis (gumburas atitrūkęs); viršutinio žandikaulio krūminis dantis. Avies / ožkos stipinkaulio kūno dalis. Tauro plaštakos / pėdos distalinis atitrūkęs skridinys. Šerno ilties fragmentas (gali būti prieš tai minėto stambaus šerno fragmentas). Kiaulės dešinės kojos alkūnkaulis (gumburas atitrūkęs); dešinės kojos stipinkaulis; priekinis dantis. Šerno / kiaulės pėdos proksimalinė dalis (kirsta). Nenustatyti vamzdinių kaulų 6 fragmentai; šonkaulių 6 fragmentai.

***Plotas 3**, kv. 9–23A–C, gylis 1,8–2,1 m.* Galvijo kairės kojos pėdos kūnas; dešinės kojos pėdos dalis be distalinių skridinių. Tauro atlanto fragmentas su įkartomis; pėdos dalis, kirsta skersai per skridinį. Krūtinės slankstelio *processus spinosus* (kapotas). Stambaus atrajotojo apatinio žandikaulio fragmentas; slankstelio kūno fragmentas; kaklo slankstelio kūno fragmentas. Briedžio kairės kojos pėdos kūno kapota dalis; kairės kojos dilbio kaulo distalinė dalis (kūnas kirstas). Avies / ožkos kairės kojos pėda; alkūnkaulio dalis su suaugusiu buvusiu lūžiu. 2 labai stambūs šerno ilties fragmentai, to paties gyvulio smakrinė dalis (kapotas fragmentas). Kiaulės / šerno apatinio žandikaulio iltis; dešinės kojos šlaunikaulio kūnas; kaklo slankstelis su atitrūkusiu užpakaliniu disku. Kiaulės dešinės kojos petikaulio kūno kapota dalis; ilties 1 fragmentas; dešinės kojos blauzdikaulio distalinė dalis (kūnas kapotas); kairės kojos šlaunikaulio kūnas. Mėsėdžio stipinkaulio kaulo dalis. Stambaus mėsėdžio (vilko?) kairės kojos petikaulio proksimalinė dalis (stipriai išbujojusi *caput humeri*); stipinkaulio distalinė ir proksimalinė dalys kaip 2 atskiros kaulo dalys; stipinkaulio fragmentas. Visos 3 dalys yra vieno individo.

Barsuko apatinio žandikaulio kairės pusės fragmentas su 3 krūminiais dantimis. Tauriojo elnio II pirštakaulis. Paukščio mentės dalis. Nenustatyti 4 fragmentai.

***Plotas 3**, gylis 1,8–2,2 m.* Galvijo petikaulio distalinis sąnarinis paviršius (kapotas), kulnakaulio kirsta dalis (gumburas atitrūkęs), pėdos kapotas fragmentas, 2 pirmi pirštakauliai, naga. Avies / ožkos krūtinės slankstelio išilgai kirsta dalis (diskai atitrūkę), plaštakos fragmentas. Tauro petikaulio distalinė kapota dalis, skersai kirstas juosmens slankstelis (abu diskai atitrūkę). Atrajotojo šlaunikaulio kūno skaldyta dalis, dubens kaulo 2 kapotos dalys, apatinio žandikaulio dalis, šokikaulio kapota dalis, 3 vamzdinių kaulų fragmentai. Kiaulės juosmens slankstelis (abu diskai atitrūkę). Briedžio dešinės kojos blauzdikaulio kirsta distalinė dalis. Vištos petikaulio distalinė dalis, paukščio 2 fragmentai (*tibiotarsus*). Nenustatyti fragmentai: 2 mentės fragmentai, 12 šonkaulių fragmentų, stipinkaulio fragmentas, blauzdikaulio fragmentas, stipinkaulio distalinė atitrūkusi epifizė. Nenustatyti 7 fragmentai.

***Plotas 3**, gylis 2,1 m.* Galvijo uodegos slankstelis, kurio abu diskai atitrūkę. Buliaus / tauro naga. Briedžio kairės kojos blauzdikaulio distalinė dalis (kapota). Atrajotojo mentės fragmentas; slankstelio fragmentas; vamzdinių kaulų 7 skaldyti fragmentai; krūtinės slankstelio *processus spinosus* (kapotas); šonkaulių 10 fragmentų (vienas lūžęs ir suaugęs). Nenustatyti 8 smulkūs fragmentai. Nenustatyti 2 vamzdinių kaulų fragmentai su atitrūkusiais distaline ar proksimaline epifize (jauno amžiaus).

***Plotas 3**, gylis 2,1 m.* Galvijo poliežuvinio kaulo dalis, juosmens slankstelio kapota dalis, alkūnkaulio fragmentas, šonkaulių fragmentai, naga. Atrajotojo kairės kojos kulnakaulio atitrūkęs gumburas (kirstas); atrajotojo vamzdinių kaulų 5 fragmentai; 2 mentės fragmentai. Nenustatyti 2 kapoti kaulų fragmentai.

***Plotas 3**, gylis 3,1 m.* Atrajotojo kaukolės 4 fragmentai; dubens kaulo 2 fragmentai; *os nasale* dalis; vamzdinių kaulų 5 kapoti fragmentai; mentės 2 kirsti fragmentai; slankstelio fragmentas (diskai atitrūkę); krūtinės slankstelio dalis; riešo kaulas (drožtas); pėdos kūno dalis. Galvijo slanksteliai, kirsti per *canalis vertebralis* (1 kaklo, 1 krūtinės (diskai atitrūkę), 1 juosmens); akiduobės fragmentas; skaldytas petikaulio fragmentas; alkūnkaulio kūno dalis (išbujojęs kaulinis audinys rodo patologinio proceso pradžią ties *spatium interosseum antebrachii*); pėdos distalinė dalis (kirsta išilgai); du pirmi pirštakauliai (vienas iš jų kirstas per sąnarinį paviršių ir žemiau du kartus); 4 šonkaulių fragmentai; 2 nagos. Tauro (?) šonkaulio fragmentas. Kiaulės dešinės pusės kapota mentė; skersai kirstas krūtinės slankstelis (abu diskai atitrūkę). VII kaklo slankstelis. Avies / ožkos dilbio kaulas (kūnas skeltas, gumburas atitrūkęs); kairės kojos petikaulio kūnas ir distalinė dalis (kūnas kirstas, per vidurį drožta įkarta). Briedžio kairės kojos mentės kapotas fragmentas; centrinis kulno kaulas. Žąsies kairės kojos šlaunikaulis. Paukščio stipinkaulio dalis; žuvies kaulo dalis. Nenustatyti 4 kaulų fragmentai.

***Plotas 3**, kv. 4C, gylis 4,2 m.* Arklio kaklo slankstelis (sveikas); akiduobės fragmentas; *os hyoideum* ataugos dalis; šonkaulis (kapotas / skaldytas); ausies piramidė ir 14 skaldytų ventralinės kaukolės dalies fragmentų. Galvijo kairės pusės petikaulio kūnas (proksimalinė dalis kirsta, distalinė dalis skelta (?) / kirsta (?)).

Klaipėda, Žvejų g. 10 (V. Bračiulio 2008 m. tyrinėjimai).

Perkasa 2, *juodos žemės sluoksnis, gylis 1–1,8 m.* Galvijo dešinės pusės raginė atauga (kirsta prie kaukolės); kairės pusės raginė atauga; dešinės pusės raginė atauga (jauno amžiaus) su trimis skylutėmis pakaušio kaule; dešinės pusės šonkaulio fragmentas (griovelis iš vidinės pusės); pirmo slankstelio (atlanto) kirstas fragmentas; jauno galvijo dešinės pusės apatinis žandikaulis (Dp_3 išdygęs); šlaunikaulio fragmentas (kirsta dalis); dešinės pusės blauzdikalio kaulo proksimalinė dalis (apačia kirsta); dešinės pusės viršutinio žandikaulio dalis; kairės pusės apatinis žandikaulis; viršutinio žandikaulio krūminis dantis; galvijo kairės kojos pėdos kaulas; kairės priekinės kojos plaštakos kaulas (atitrūkusi distalinė epifazė); dešinės pusės pėdos kaulas (proksimalinė dalis, ties kūnu kirsta); kairės pusės petikaulio distalinės dalies kūnas (kirstas skersai ir išilgai). Kiaulės / šerno kairės kojos šlaunikaulis be viršutinės dalies; kaukolės kairės pusės kirstas išilgai fragmentas; jauno amžiaus galūnės kaulas. Ožkos viršutinė kaukolės dalis su raginėmis ataugomis (kirsta iš kairės pusės prie raginės ataugos); ožio dešinės pusės raginė atauga; kairės pusės apatinis žandikaulis; dešinės pusės apatinis žandikaulis.

Stabatiškės dvarvietė (Visagino sav.) (O. Fediajevo 2009–2010 m. tyrinėjimai). Archeologinių tyrinėjimų metu rastus kaulus galima suskirstyti į 2 atskiras grupes: 1. centriniame pastate ir aplink jį iškasti įvairių naminių gyvulių kaulai; 2. arklių laidojimo vieta.

Centriniame pastate nustatyti naminių gyvulių kaulai: galvijo, kiaulės, avies / ožkos ir „žemaitukų tipo“ arklių. 10–12 mėn. amžiaus galvijo kaulai su kirčių žymėmis. Rasti ir vyresnio amžiaus, 2–2,5 metų, galvijo kaulai. Dviejų individų (MIS – 2) kiaulių amžius buvo 24 mėn. Nustatyti dviejų amžiaus grupių avies / ožkos kaulai – pieniniai dantys ir iki 24 mėn. amžiaus kaulai; bei suaugusių gyvūnų, daugiau kaip 24 mėn. amžiaus kaulai.

Perkasoje 32 rasti galvijui, arkliui ir kiaulei priskirtini pavieniai kaulai su kirčiais ir įkartomis. Aplink pastatą iškasti naminių gyvulių kaulai buvo kirsti (pvz., krūtinės slanksteliai ar juosmens slanksteliai kirsti išilgai, kas būdinga viduramžiams ir XIX–XX a. gyvulių skerdimo technologijoms).

Arklių laidojimo vietoje (perkasa 22) rasta 12 dviejų amžiaus grupių arklių. Pirma grupė – apie 3 metų amžiaus (tai rodo atitrūkusios kaulų epifizės ir slankstelių diskai) ir kita grupė – 5–7 metų amžiaus jojamieji / traukiamieji arkliai. Vieną grupę sudaro eržilai, kitos grupės lytis nenustatyta. Daugumos arklių ūgis gogo srityje panašus. Atlikus vamzdinių kaulų matavimus, nustatytas 1,36–1,44 m žirgų ūgis goge. Pavienių arklių užfiksuotas mažesnis (MIS – 1; 1,36–1,28 m) ar didesnis ūgis gogo srityje (MIS – 1;1,44–1,5 m).

Toje pačioje laidojimo vietoje rasti ir dviejų galvijų (MIS – 2), kurių amžius tarp 9 mėn. ir 2 metų, griaučių dalys. Vyresnio amžiaus galvijui nustatytas kelio sąnario uždegimas.

Nustatyti jojamiesiems / traukiamiesiems arkliams būdingi kaulų patologijų atvejai. Rasti slankstelių asimetrijos atvejai, slankstelių suaugimai (*ancylosing spondylitis*) ir osteofitai, šonkaulinių duobelių kaulinio paviršiaus uždegimas, plaštakos / pėdos grifelinių kauliukų raiščių kaulėjimas (*desmoiditis ossificans ligamentum interosseum*), pavieniai kanopinių kremzlių (*ossificatio cartilaginis ungulae*) kaulėjimo atvejai. Visos išvardytos patologijos būdingos šiai gyvūnų rūšiai. Pavieniai arklių kaulai rodo aukštą gruntinio vandens lygį, ku-

ris veikia atskirus arklių griaučių kaulus (dilbio, blauzdos ir plaštakos / pėdos kūno ir distalinės dalies kaulus). Trys kaulų fragmentai buvo deginti.

Preliminary osteological research results from the 2010 excavations

Bones found at various archaeological sites and dating to different periods were studied in 2009 at the Osteological Laboratory of the LVA Department of Anatomy and Physiology. The osteological material excavated during archaeological expeditions is kept in the Laboratory's storage facilities.

Rimantas Jankauskas,
Arūnas Barkus, Agnius Urbanavičius

Preliminarūs 2010 m. archeologinių kasinėjimų antropologinės medžiagos tyrimų rezultatai

Po 2010 m. archeologinių tyrinėjimų sezono VU MF ištirta keliasdešimt asmenų palaikų iš griautinių palaidojimų (iš 10 objektų). Medžiaga išvalyta, konservuota, identifikuota ir dokumentuota. Atlikta vizuali palaikų lyties ir amžiaus diagnostika pagal visuotinai priimtas metodikas, detaliai įvertinta patologija ir dantų būklė, duomenis surašant į specialias osteologines ir dantų būklės formas. Mokslinės informacijos požiūriu vertingiausia medžiaga saugoma katedros saugyklose ir prieinama tolesniems detalesniems tyrimams, likę palaikai palaidoti. Žemiau pateikiama trumpa medžiagos charakteristika, apibūdinant kaulinės medžiagos išlikimą bei ryškiausią patologiją. Atlikta grupinė suardytų kapų identifikacija, nustatant minimalų individų skaičių, jų galimą lytį ir amžių. Platesni apibendrinimai būtų atskirų studijų, apjungiant ankstesnių metų tyrimų medžiagą, objektas.

Geležies amžius
GRIAUTINIAI KAPAI

Mankiškiai, kapinynas (Radviliškio r., G. Grižo 2009 m. tyrimai).

Medžiaga labai fragmentiška, suardyta žemės darbų metu.

Kapas 1. Smulkūs kaukolės fragmentai. Identifikuotas dešinės pusės smilkinkaulis. Kaukolės kaulai apdegę. Kairės pusės žastikaulio fragmentas. Vyras, 15–30 m.

Kapas 2. Kairiojo dilbio ir plaštakos, mentės, abiejų pusių kojų kaulų framentai. Vyras (?), 25–40 m. Patologija: abiejų pusių blauzdikaulių diafizių periostitas, V juosmens slankstelio osteochondrozė.

Kapas 7. Kaukolė ir pokranijinio skeleto fragmentai. Moteris, 35–40 m. Patologija: kairės pusės alkūnkaulio diafizės apatinio trečdalio sugijęs lūžimas, abiejų pusių blauzdikalių diafizių periostitas.

Kapas 8. Kaukolės ir pokranijinio skeleto fragmentai. Vyras, 30–40 m. Patologija: dešinės pusės blauzdikaulio diafizės periostitas.

***Perkasa 2,** sluoksnis 1.* Kaukolės skliauto fragmentai (vyras, 30–40 m.), pokranijinio skeleto fragmentai priklauso daugiau nei vienam asmeniui. Aptikti mažiausiai 4 asmenų skeletų fragmentai: 1) vyras, 30–40 m.; 2) vyras, apie 25 m.; 3) moteris, per 20 m.; 4) paauglys, 15–20 m.

***Perkasa 2,** sluoksnis 3.* Kaukolės smilkininės (dešinės pusės) ir veidinės dalies kaulai (moters per 40 m.), kairės pusės raktikaulio diafizė (moters), dešinės pusės stipinkaulis